

Unione čokolada Unione kakao Unione bonboni

so bili ti primeri zelo maloštevilni in so izšla skoraj vsa osumljanja in ovajanja iz krogov drugih stanov tako v mestih kakor na deželi. Istočasno ugotavljamo tudi, da se je učiteljstvo kot stan v svoji organizaciji dosledno in brezkompromisno prizadevalo za povzdigo etičnih in moralnih vrednot v lastnih vrstah. Kolikor je bilo prijavljenih dokazanih primerov kakršnegakoli sumničnega ali ovajanja, jih je obravnavala organizacija v svojih stanovskih razsodiščih in je krivce izločila iz svojih vrst.

Kakor je rektor g. dr. Bosanac pogrešno tolmačil točko deklaracije glede nacionalizma in patriotizma, tako je prenesel tudi pomen zadnjega odstavka v točki »Prosvetna personalna politika« nepravilno samo na učiteljstvo. Ta točka deklaracije glasi dobesedno: »V vsakem posamezniku je potrebno vzgojiti čut odgovornosti pri javnem in stanovskem delu in zahtevati na odločujočih mestih samo ljudi neoporečnega poštenja«. Tudi ta odstavek se tiče prav vse javnosti. Zahteva ljudi nespornega poštenja na odločujočih mestih je bila naslovljena predvsem na vodilne osebe v državi, ki odločajo o zasledbi tega mesta. Zahteva čuta odgovornosti je poudarilo učiteljstvo zaradi žalostne izkušnje, da za izvršene krivice dostikrat ni bilo mogoče najti povzročitelja in dazanje ni hotel nositi njihove odgovornosti. Ravno ta točka pa se tiče učiteljstva najmanj in je naslovljena predvsem na druge kroge.

S stališčem, poudarjam glede izvenšolskega dela, se učiteljstvo v celoti strinja, saj sta bila narodna šola in učiteljski stan, ki sta radi uvedene prakse in pritiska za izvenšolsko delo največ trpela. Učiteljstvo je bilo zato, umevno, tudi prvo, ki je javno in internopozarjalo na vseh mestih na škodljivost pretiranega dela izven šole za delo v šoli, ki je učiteljeva prva dolžnost. Zahtevalo je poleg tega polno svobodo v izbiri področja pri javnem delu. To delo pa mora biti prilagodeno razmeram in potrebam kraja in ne more ter ne sme biti diktirano.

V nadaljevanju svojega članka »Rana med učitelje« v 37. številu, navaja »Gorenjec« v odstavku, ki govori posebej o razmerah na Gorenjskem tudi stavek: »Najzalogotnejše pa je bilo to, da so se sicer redko ali vendar našli celo ljudje iz vrst samega učiteljstva ljudsko in srednješolskega, torej tovariši, ki so v znaku in pod masko »državotvornosti« vršili ožabno službo v denunciranju.« Apletira na uredništvo »Gorenjca«, da ta imena objavi. To je potrebno, da madež ne bo ostal po nedolžnem na ljudeh nespornega poštenja v vsakem oziru in da se trditve konkretno podpre.

V predzadnjem odstavku govori »Gorenjec« o rojstnem datumu deklaracije in pravi, da o bilo potrebno, da bi učiteljska organizacija tako glasno kot sedaj povedala svoje stališče že tedaj, ko so morali nekateri učitelji na pot nezasluznega trpljenja, po-

tem da bi imelo učiteljstvo res ugled. Ker da so se vršili protesti učiteljstva le v piamissimu, niso niti dosegli do odločujočih mest itd.

Ne mislimo se spuščati v polemiko, resnici in pravici na ljubo pa se čutimo dolžne ugotoviti sledeče:

Pravi rojstni datum deklaracije je leto 1926, ko si je učiteljstvo po žalostnih izkušnjah preteklosti kot stan postavilo na strogo nepolitično bazo in preosnovalo svojo organizacijo na izključno stanovski podlagi. Zaradi nezdravih razmer v prosvetno personalni politiki je bilo opetovano v položaju, da je moralo javno poudarjati vsa ta stališča. Naj navedemo samo dobo po letu 1931. Meseca novembra 1932. je bila sprejeta spomenica, ki kaže na kvarne pojave v prosvetno personalni politiki. Spomenica je bila razposlana na vsa odločujoča mesta in natisnjena v 15. št. »Učiteljskega tovariša« iz leta 1932. Vsi nagovori predsednika sekcije na predsedniških zborih in skupščinah, vsa tajniška poročila in številni članki v »Učit. tovarišu« so jasno in odločno zastopala načela, ki jih vsebuje letošnja deklaracija XV. glavne skupščine. Prav enako deklaracijo je podal predsednik sekcije v svojem programičnem nagovoru na banovinski skupščini v Ljubljani leta 1933. (»Učit. tovariš« z dne 21. sept. 1933 št. 7.) Ravno tako je poudarila vse točke letošnje deklaracije tudi resolucija IV. banovinske skupščine v Ljubljani v letu 1934. (»Učit. tov.« z dne 4. okt. 1934 št. 10.) Še več. Ta resolucija je v tako žarki luči osvetljevala storjene krivice, da objava v celoti ni bila pripuščena. Poslana je bila vsem našim dnevnikom, prineslo jo je pa le »Jutro«. V okrepitve resolucije je bila izdana meseca avgusta 1934 še posebna spomenica s konkretnimi primeri izvršenih nepravilnosti in krivic. Naravno je, da zato ni mogla v javnost. Delo učiteljske organizacije pa ni ostalo le načelno, marveč je vse napore posvečala tudi korekturi izvršenih premostitev, upokojeitev in drugih krivic ter je s svojim delom v veliki meri tudi uspeła.

Za vse te ugotovitve imamo dokaze. Učiteljska organizacija se zaveda, da je v polni meri vršila svojo dolžnost in stala odločno na braniku stanovskih in državljanških pravic svojega članstva v vseh, tudi najtežjih časih in bo brez omahovanja stopala po tej poti tudi v bodoče. Učiteljsko združenje je javno protestiralo tudi takrat, ko je teror »najbolj poudarjal in grozil«, o čemer so svedoki tudi učiteljski stanovski in dnevni tisk. Kakšne osebe koristijo so spriču tega dela voditelji učiteljske organizacije lahko pričakovali za sebe ni težko zaključiti.

Uredništvo blagovoli sprejeti za izkazano ustrežljivost naša najlepša zahvala.

Jugoslovensko učiteljsko združenje
sekcija za dravsko banovino v Ljubljani,
dne 20. septembra 1935.

Tajnik: Metod Kumelj, s. r.

Vprašanje višje učiteljske izobrazbe

Letošnje skupščine, konference in kongresi, ki so razpravljali o reformi učiteljske izobrazbe, soglašajo v zahtevi, da jo je treba tako izboljšati, kakor to terjajo vedno obsežnejše in vedno težavnejše naloge učitelja narodne šole. Naziranja se razhajajo samo glede oblike tega izboljšanja: medtem ko se nekateri zavzemajo za pedagoške fakultete ter drugi priporočajo univerzam priključene pedagoške institute, se ogrevajo tretji — in teh je največ — za docela samostojne, iz stvarnih potreb narodne šole vzrasle pedagoške akademije. Soglasnost pa je spet v naziranju — čeprav se ni izreklo na glas —, da zaenkrat iz raznih razlogov še ni misliti na skorajšnje uresničenje pedagoških akademij. Zopetna otvoritev I. letnikov na določenih učiteljskih šolah to domnevno potrjuje ter potiska ustanovitev pedagoških akademij v bodočnost.

Kakor je prav, da se pri tako dalekosežni reformi ne prenažimo, bi bilo vendarle škoda in nepopravljiva napaka, ako bi po lepih besedah držali roke križem. Delo se mora nadaljevati, in sicer v dveh pravcih. Že zdaj je treba najti sposobnih mlajših ljudi, ki bi se s podpirajo države doma in v tujini, teoretski in praktično pripravljali za bodoče profesorje pedagoških akademij, tako da bi nekoga dne, ko ne bo več vnanjih ovir za njih ustanovitev, imeli na razpolago visoko kvalificirane strokovnjake. Po katerih vidikih bi se naj izvršila ta izbira in kakšna bi naj bila ta priprava, je vprašanje zase, s katerim se bo morala baviti tudi učiteljska organizacija vsaj toliko, da prepreči dostop nesposobnim, zgolj za mikavno akademsko karijero potezajočim se osebam. Prav tako važna pa je druga naloga, ki obstaja v tem, da se sedanje učiteljske generacije z vsemi sredstvi duhovno dvigajo in tako že vnaprej ustvarjajo pogoje za omiljenje neizogibnega trenja, ki bo nastalo med njimi in tistim učiteljskim naraščanjem, ki bo nekoga dne jel dotekati s pedagoških akademij.

Toda kako omogočiti ta podvig? Jasno je, da je to najlaže s skrbno in smotno organizirano nadaljnjo izobrazbo, a prav tako jasno je, da se bo velika večina učiteljstva morala zadovoljiti s samoizobrazbo odn. s krajšimi tečajji. Radi tega bo treba v interesu uspevanja narodne šole, kakor v interesu učiteljstva, ki tudi za samoizobrazbo potre-

buje vodnikov in pomočnikov iz lastnih vrst, omogočiti najnadarjenejšim (na določenih znanstvenih področjih) potrebno višjo izobrazbo, in sicer na osnovi rigorozno izvajane izbirne ali kvalitetne načela. Bojazen, da se tako odtegnje narodni šoli njene najboljše ali vsaj najnadarjenejše osebnosti, ne velja, ker bi nikakor ne šlo za odtegnitev, nego samo za njihovim posebnim zmožnostim ustrežajočo zaposlitev v sklopu narodnega šolstva. Šlo bi predvsem za vodilna mesta v organizaciji narodnega šolstva ali pa za delo, ki radi večje težavnosti in odgovornosti zahteva tudi višje izobrazbe. Vsi ti učitelji z višjo izobrazbo pa bi z druge strani morali s svojimi povečanimi silami pomagati svojim tovarišem pri njih duhovni rasti, a moje globoko prepričanje je, da se bo samo bivši učitelj z vsem srcem in brez zahrbtnosti misli trudil za resničen dvig učiteljstva narodne šole.

Kje naj bi se ti učitelji izobraževali, na univerzi ali na višji pedagoški šoli? Načeloma sta jim odprti — ob izpolnitvi izvestnih pogojev — obe poti. Študij učiteljev na univerzi, glavna zahteva in najvišji ideal nekdanjih borcev za reformo učiteljske izobrazbe, pri čemer pa je igrala važnejšo vlogo težnja po povečanem stanovskem ugledu, kakor resnična korist narodne šole, je danes mogoč vsakemu absolviranemu učiteljskiščniku z odlično ali prav dobro opravljenim diplomskim izpitom, toda dostopna mu je samo pedagoška skupina z enim stranskim predmetom. Z vidika narodnega šolstva pa smatram za usodno napako, da more pričeti s študijem takoj po dovršeni učiteljski šoli, torej na osnovi šolskih redov, ne da bi se mu bilo treba poprej izkazati v praksi narodne šole. Borba učiteljstva gotovo ni šla za tem, da se poidecem omogoči boljša karijera, nego za tem, da se vsaj poidecni okoristijo z akademsko izobrazbo v korist celoti. Toda kje je jamstvo, da bo neki odlični dijak po končani univerzitetnih študijah vobče koristil narodni šoli, odnosno, da se bo sploh hotel vrniti k nji? Kot profesor na učiteljski šoli bi z obrazovanjem učiteljskega naraščanja se najuspešneje in najposredneje stopil z njo v stik, toda le z večletno predhodno prakso v narodni šoli, za katero bi vendar pripravljali svoje učence. Kakor so danes prilike, zelo dvomim, da bi se bivši učiteljskiščniki -

absolventje filozofske fakultete javili v službovanje na narodni šoli — čeprav bi bilo edino pravilno — ter se potem polagoma pomikalji na vodilne položaje v narodnem šolstvu, bodisi kot nadzorniki ali profesorji. In verjetno je, da bodo dragocene moči utekle drugam ter se tako izgubile za narodno šolstvo. Čisto drugačen položaj bi bil, ako bi najprej nekaj let delali v narodni šoli, in šele potem, če so se tudi praktično odlično izkazali, odšli študirati na univerzo.

Seveda bi se nam tudi potem stavilo še drugo vprašanje, ki se ga pa zdaj ne dotikam ter ga omenjam samo mimogrede: ali je način pedagoškega strokovnega obrazovanja, kakršnega nudi danes univerza, prikladen za namene narodne šole. Tehtni pomisleki niso neupravičeni, in vprašanje je, ali ni potreben manj svoboden ter v pravcu interesov bodočega udeleženja učiteljev primerno vezan študij.

Višja pedagoška šola v obeh pogledih bolj ustreza, čeprav ni dvoma, da je tudi ona potrebna korenite reforme. Svoje slušatelje sprejema šele po večletni praksi, študij sam pa je vezan. Ob natančnem izvajanju predpisov je za dobro in pravilno izbiro kandidata dosti jamstev: najmanj prav dober uspeh diplomskega in usposobljenostnega izpita ter odlična ocena praktičnega šolskega dela po nadzorniku. Vkljub temu bi se morali pogoji poostrižiti še toliko, da bi učitelj smel dalje študirati šele po 5-letni odlični praksi v narodni šoli in da bi moral opraviti strogo sprejemni izpit, ki bi naj dokazal, da se je kandidat dovolj intenzivno bavil s študijem svoje skupine ter da je sposoben za znanstveno delo.

Višja pedagoška šola bi bila potrebna reforme tudi v tem, da bi njeni profesorji, kolikor niso že itak univerzitetni profesorji, bili polnovredno graduirani docentje, kakor se to zahteva na drugih visokih šolah ter bi se tako tudi po činu in prejemkih popolnoma izenačili z drugimi visokoškolskimi profesorji. Še važnejše bi bilo, da bi se poverilo vodstvo viš. ped. šole najodličnejšemu pedagoškemu strokovnjaku, ki ga sploh premoremo. Ta bolj vnanja reforma bi imela nad vse blagodejne posledice tudi navznotraj, med tem ko bi na zunaj zavod pridobil na ugledu.

Najvažnejša reforma pa bi sedla v samo organizacijo višje pedagoške šole, tako da bi se sedanje strokovne skupine pomnožile s tremi pedagoškimi. Kakršna je namreč višja ped. šola zdaj, pripravljiva izključno za pouk na meščanskih šolah ter prav za prav niti ne zasluži svojega imena. Res, da morajo vsi slušatelji študirati tudi pedagoško, osobito metodiko svojih učnih predmetov, toda to se vrši bolj mimogrede ter se glavna pažnja posveča delu v strokovni skupini. Trezen preudarek nam pokaže, da se mora višja pedagoška šola ravnati po potrebah narodnega šolstva, ki obružuje poleg srednje šole, praviloma namenjene intelektualni eliti narodne mladine, in strokovnih šol, namenjenih strokovnemu šolanju, maso, ogromno večino narodne mladine. Ta je po svojih sposobnostih in po prilikah, v katerih živi, zelo diferencirana ter zahteva primerne diferenciacije tudi v celotnem sklopu narodnega šolstva, kakor nam to nazorno prikazuje sledeča preglednica.

Sklop narodnega šolstva.

Meščanska šola: šolanje nadnormalno nadarjene dece po dovršeni osn. šoli.

Narodna šola (= otroški vrtec, osnovna in višja narodna šola): šolanje normalno ali povprečno nadarjene dece.

Pomožna šola: šolanje podnormalno nadarjene in defektne dece.

Ustanove skrbstvene vzgoje (dečji domovi, zavetišča in vzgajališča).

Ustanove pošolskega obrazovanja (nadaljevalne in ljudske visoke šole).

Iz te tabele sledi, da je treba za nekatere naloge v sklopu narodnega šolstva učiteljstvo še posebej pripraviti, to je, poidecem, ki so za te naloge posebno nadarjeni, nuditi poleg njihove na učiteljski šoli pridobljene izobrazbe še neko posebno višjo izobrazbo. Za delo na meščanski šoli, kjer more bolj nadarjena deca konzumirati več snovi, je potrebna poglobitev v pedina snovna področja. Za delo na pomožni šoli, kjer je treba več pozornosti posvetiti duševnim in telesnim posebnostim (anormalnostim), se mora učitelj poglobiti v psihologijo, a tudi v medicino. Za delo v skrbstvenih ustanovah, ki imajo opravka z deco, živečo v kakorkoli anormalnem okolju ali prihajajočo iz njega, je potrebna poglobitev v psihologijo in v sociologijo, a tudi v pravo. Tudi za delo v ustanovah pošolskega obrazovanja mladine je dodatno potrebna neka poglobitev, vendar bo v splošnem zaščala samoizobrazba, dopolnjena s primernimi strokovnimi tečajji. Pač pa je potrebna posebna poglobitev v področje celotnega vzgojnega tistim učiteljem, ki bodo ali vodili narodno šolstvo ali pa mu kazali pot k napredku pri vzgojnem, osobito pri učnem delu.

Študij, ki bi omogočil navedene poglobitve, bi se naj vršil na višji pedagoški šoli ter bi trajal po dve leti. Po završetku bi morali slušatelji opraviti predpisani diplomski izpit, ki bi jim zagotovil hitrejšje kretanje v službi in jim dal pravico napredovanja do IV/1 (po današnjem uradniškem zakonu). Poideine skupine bi bile v duhu naših izvajanj naslednje:

1. Občepedagoška skupina. Ona bi obsegala gradivo iz celotne pedagoške skupine ter bi služila obrazovanju bodočih sreskih šolskih nadzornikov, vadniških učiteljev in učiteljev poskusnih šol, ki jih zaenkrat sicer še ni, ki pa bi jih morali imeti vsaj v večjih mestih, po možnosti pa na vseh sedežih sreskih šolskih nadzornikov.

Pripomba. Na osnovi nedavno izišlega pravilnika se sicer morejo učitelji sami usposobiti za položaj sreskega šol. nadzornika s tem, da opravijo nadzorniški izpit. Ker pa ta pravilnik v več točkah nasprotuje Zakonu o narodnih šolah ter tudi sicer ne ustreza svojemu namenu, je upati, da bo prej ali slej ukinjen. Izboljšani pravilnik bi naj ta način kvalifikacije dopuščal samo starejšim učiteljem, ki bi jim bilo težko na stara leta drgniti šolske klopi, dočim bi se naj mlajši vsakakor šolali na višji ped. šoli ter se tako poslužili blagodat, ki jo nudi smotno pedagoško vodstvo in življenje v velikem kulturnem in pedagoškem središču. Po opravljenem diplomskem izpitu bi seveda ne mogli vsi postati niti takoj niti morda pozneje šolski nadzorniki, vadniški učitelji ter učitelji poskusnih šol, pač pa bi jih bilo treba uporabiti povsod tam, kjer je potrebno posebno večje pedagoško vodstvo, n. pr. zlasti na velikih šolah z več kakor 10 razredi. Razen tega bi se lahko zaposlili kot referente prosvetnih uprav itd. Tako bi vprav občepedagoška skupina najblagodejnejše služila zgoraj očitanim potrebam.

2. Zdravstvenopedagoška skupina. Ona bi obsegala gradivo iz celotne zdravstvenopedagoške skupine (pedagogika duševno-zostalih, gluhozemih, slepih, hromih itd.) ter bi služila obrazovanju učiteljev na raznih šolah za anormalno deca. Osnovna predavanja iz psihologije, psihopatologije, medicinske psihologije itd. bi bila vsem skupna, drugače pa bi se tvorile poideine skupine za učitelje slepih, gluhozemih, duševnozaostalih itd. Posebna pažnja bi se v celotni skupini posvečala psihologiji in pedagoški težko vzgojilivih otrok, kar bi pozneje slušatelje usposobilo za voditelje posvetovalnic za težko vzgojilivo deca. Da je ta očitana zdravstvenopedagoška skupina nujno potrebna, ve vsakdo, ki pozna težko delo in veliko odgovornost učiteljev pomožnih šol vseh vrst.

3. Skrbstvenopedagoška skupina. Ona bi obsegala gradivo iz socialne pedagogike (vzgoja zanemariene mladine, mladinsko skrbstvo, rodbinsko skrbstvo v zvezi s študijem sociologije, higijene, kriminalne ped. itd.) ter bi služila obrazovanju tistih učiteljev, ki bi pozneje delovali pri skrbstvenih ustanovah vseh vrst, kakor v dečjih domovih, zavetiščih, vzgajališčih ali pa v večjih mestih kot vzgojni skrbniki odn. vzgojne skrbnice. Za to področje vzgojnega udeleženja, ki je pri nas še jako slabo razvito, se doslej sploh ni zahtevala nikaka dodatna izobrazba, toda skrbstveno vzgojno delo je tako težavno, tako da bo treba zamudo čimprej popraviti. Skrbstveno pripravljani in izobraženi učitelji bodo morali pozneje priklicati v življenje nekaj, česar dozdaj tudi še nimamo, roditeljske in posebno materinske šole.

4. Meščanskošolske skupine, ki jih je bilo doslej 5, naj ostanee zaenkrat neizpremenjene.

Tako reformirana višja pedagoška šola bi imela 8 strokovnih skupin, od katerih bi vsaka na svoj način služila celotnemu narodnemu šolstvu. Dosedanja v. p. š. iz mnogih razlogov ni uživala tistih simpatij učiteljstva, ki bi jih često potrebovala ter tu in tam tudi zaslužila, saj so mnogi njeni absolventje še vedno goreči poborniki interesov narodne šole, reformirana pa bi lahko bila vse do dokončne reforme učiteljske izobrazbe tista ustanova, ki bi ji morala veljati skrb in ljubezen vsega jugoslovanskega učiteljstva. Najprej se bo seveda treba boriti za skorajšno izvedbo očitane reforme, kar bi ne bilo zvezano niti s prevelikimi denarnimi žrtvami niti s posebnimi organizatoričnimi težavami. Ob enodušni volji jugoslovanskega učiteljstva bo borbi kaj hitro sledila zmaga, z njo pa dragoceno jamstvo za mogočeri povzdig našega narodnega šolstva.

Gustav Šilih.

**Pelikan
RADIRKA**

ZA NAVADNE
KOPIRNE
IN BARVNE
SVINČNIKE

GÜNTHER WAGNER k. d.,

Zagreb — Poštni predal št. 94